

Dr. Dinko Puc:

Boj za Slovenstvo

Vse, kar je specifično slovenskega, so
ustvarili skoro le napredni Slovenci

Slovenski jezik je bil nekdanji jezik siromaka, jezik kmeta-tlačana. Kdor je imel v tistih starih časih srečo, da se je potom zvez s cerkvenimi ali plemiškimi krogi povzpela na višje, ta se je poslej tudi posluževal bodisi latinskega, bodisi nemškega jezika. Nihče ni imel interesa, vzbuditi idejo slovenskega jezika, kakor je to rekel pokojni dr. Prijatelj.

Šele protestantska doba nam je ustvarila slovensko knjigo. Primož Trubar, Jurij Dalmatin in njuni vrstniki so početniki slovenske književnosti. Kar je sledilo tem, je bila protireformacija s požiganjem protestantskih knjig in ustvaritvijo katoliškega nabojnega slovstva brez literarne vrednosti.

Francoska revolucija je vzbudila tudi Slovence. V visoko izobraženi Zoisovi družbi se je rodila slovenska narodna zavest. Slovenski jezik naj bo glasnik in nositelj narodove prosvete in kulture, ne pa samo sredstvo, ki služi edino le hvali in čiščenju božjemu. Zois, Vodnik in Linhart so drugi stožer v zgodovini slovenskega imena.

Nato Prešeren, mož velikan, ki je dal slovenskemu jeziku vsebinsko in oblikovno pravico do eksistence. Za glavo višji od svojih vrstnikov je pel ljudem, ki ga niso umeli, ne čutili. Umrli je omalovaževan in zaničevan.

Nato Vilhar in Jenko, Erjavec in Trdina, Mencinger, Pagliaruzzi-Krilan, Stritar in Levstik, Gregorčič in Aškerc, Jurčič in Kersnik, Vošnjak, Tavčar, Kette, Murn, Cankar, Župančič! Sami možje, katerim se imamo zahvaliti Slovenci, da se smemo postaviti v vrsto drugih narodov in da se smemo ponašati s slovenskim imenom.

Vsi ti možje, od Trubarja pa do Cankarja, so bili daleč od miselnosti tistih, ki nastopajo danes kot reševalci slovenstva. Nobeden od njih ni bil klerikalno usmerjen, čeprav so med njimi odlični duhovniki. Ne Vodnik, ne Gregorčič, ne Aškerc ni pripadal tem krogom, ki so jih prav zaradi njihovega naprednega in liberalnega mišljenja preganjali in napadali.

Po naprednih možeh so Slovenci nastali.

Ni drugače ni v današnji dobi. Vse, kar imamo v slovenski književnosti močnega, velikega, vse, kar lahko pokažemo svetu kot specifično slovenskega, vse — s prav majhnimi izjemami — so ustvarili napredni Slovenci. Ako tega ne štejemo, ostane sicer dosti nabožne literature, molitvenikov, katekizmov, bigotnih pripovedi in versko-tendenčnega slovstva, toda ničesar, kar bi mogli pokazati svetu kot res naše, kot res slovensko. Brez duševnih proizvodov naprednih Slovencev ni več slovenske književnosti.

Slovenci manifestirajo v Beogradu službeno za narodno in državno edinstvo, če se uradno zavzemajo za jugoslovansko orijentacijo, je to prav in dobro, in mi tega ne moremo zameriti ne Korošcu in ne Kreku, ker smo si v svesti, da jugoslovanstvo ne more uničiti slovenske individualnosti. Toda nimajo pravice reklamirati za sebe Slovenstva, ko jim je bil slovenski jezik vsa stoletja le versko propagandno sredstvo in nič drugega, in ko zgodovina dokazuje, da so s svojim reakcionarnim mišljenjem samo ovirali kulturni razvoj Slovenstva!

Brez naprednih Slovencev bi Slovencev sploh ne bilo!

Dr. M. Korun:

Pogled v zgodovino

Kaj govore stvarna dejstva o
borbi za narodno osvobodjenje

V.

26.) Dne 29. oktobra 1918 se je vršila zgodovinska svečana seja hrvaškega sabora. Na tej seji, ki je bila od poslancev skoro polnoštevilno obiskana, je stavil poslanec Sv. Pribečević nujni predlog: 1.) da se vsi dosedanj državno-pravni odnosi in vezi med kraljevino Hrvaško, Slavonijo in Dalmacijo na eni strani in kraljevino Ogrsko ter avstrijskim cesarstvom na drugi strani, pretrgajo in vse tozadevne pogodbe razglase za nične; 2.) da se Dalmacija, Hrvaška in Slavonija z Reko proglase napram Ogrski in Avstriji za popolnoma nezavisne, a na temelju narodnega edinstva Slovencev, Hrvatov in Srbov, da pristopajo v skupno narodno suvereno državo Slovencev, Hrvatov in Srbov na vsem narodnem področju tega naroda, ne glede na kakršnekoli pokrajinske in državne meje, v katerih

živi danes narod Slovencev, Hrvatov in Srbov. Obča narodna ustavotvorna skupščina vsega zedinjenega naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov naj odloči z naprej določeno kvalificirano večino, ki naj popolnoma obvaruje od vsakega preglasovanja, končno tako glede oblike vladavine, kakor tudi glede notranje ureditve nove države, ustanovljene na popolni ravnopravnosti Slovencev, Hrvatov in Srbov.

Iz utemeljevanja predloga, ki je bil seveda soglasno in z največjim navdušenjem sprejet in o katerem je bilo sklenjeno, da se nalepi in objavi po vsej Hrvaški, naj navedemo — kot značilen — naslednji odstavek: «Nočemo, ko govorimo o državi Hrvatov, Slovencev in Srbov, od teh treh narodnih imen, ki so tri imena, izraza za eno našo politično in narodno zavest, nočemo, da od teh treh imen eno zaposta-

vimo drugemu in tudi nočemo, da jih nadomestimo s kakim četrtim, ker nočemo reševati z glasovanjem vprašanja, ki ga more rešiti samo kulturni narodni razvoj.»

Na predlog poslanca dr. Anteja Pavelića, ki je bil sprejet tudi soglasno, je sabor nato sklenil, da prizna Narodnemu svetu SHS vrhovno oblast.

Dr. Ante Pavelić je pri utemeljevanju svojega predloga prečital proklamacijo Narodnega sveta SHS (ki smo jo navedli pod točko 23. teh člankov) z motivacijo, da bo na ta način prišla v zapisnik saborske seje.

V imenu hrvaške stranke prava je poslanec dr. VI. Prebeg izjavil, da glasuje tudi njegova stranka za Pavelićev predlog, a ker je nagodba z Ogrsko ukinjena in ker so hrvaške zemlje ujedinjene — kar je bil cilj hrvaške stranke prava —, bo saborski klub stranke svojemu strankinemu odboru predlagal,

da se stranka razide. «Nova doba zahteva nove programe in nove strankarske tvorbe.»

Seji je prisostvoval tudi Stjepan Radić in glasoval za stavljene predloge. Stavil je tudi predlog, da se prepove izvoz živil v Ogrsko in Avstrijo. V utemeljevanju predloga je govoril o cilju: «izgradnje banske Hrvaške in zedinjenja ter osvoboditve vsesкупnega našega naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov».

27.) Narodni svet SHS v Zagrebu je srbski vladi notificiral ustanovitev samostojne države SHS na teritoriju bivše monarhije. Srbska vlada je z noto od 8. novembra 1918 priznala Narodni svet kot zakonito vladno. Obenem je vzela na znanje, da je Narodni svet poveril dr. Trumbiću, predsedniku Jugoslovanskega odbora v Londonu, mandat, da predstavlja državo SHS pri zaveznikih, dokler ne bo ustanovljen skupni organ za diplomatsko akcijo.

V. T-ova, Ljubljana:

O politični vzgoji žene

V ženi moramo gledati človeka, ki naj
ima tudi v politiki iste pravice z možem

II.

Nazor o potrebi politične vzgoje širokih mas je prinesel šele novi čas; v srednjem veku, v dobi tlačenstva, je bil tuj in nepoznan. Vendar se je govorilo v začetku le o politični vzgoji moških. Socializem in demokracija (ta le ponekod) sta končno tudi v ženi uzrla človeka, ki ima iste pravice kot moški tovariš, kakor drugod, tudi na političnem polju. Napredne države so spoznale, da je velike važnosti tudi politična vzgoja žena. Na zunaj se je to manifestiralo s podelitvijo volilne pravice ženam, kar je omogočilo ženi udeleževanje na področjih javnega in političnega življenja. Žena je dobila priliko, da se udeležuje po svojem zanimanju in nadarjenosti. Dobila je odločilen glas pri «podeljevanju moči», pri odločanju o političnih vprašanjih. Tudi totalitarne države polagajo v okviru svojih ideologij veliko važnost na politično vzgojo žena. Toda pri njih ni cilj te vzgoje, omogočiti ženi vplivanje na vodstvo politične organizacije, torej države, temveč je njen namen le, buditi v ženi državljansko zavest in odgovornost, ki jo ima napram državi kot bodoča mati in roditeljica.

Pri nas ni, da bi govorili o kakršnikoli že politični vzgoji žene. Naša žena še nima nobenih političnih pravic, v zadnjem času se ji jemljejo celo njene osebne (primerjaj zadnji amandman o celibatu učiteljic in odločbe SUZOR-a glede poročenih žena). Pri nas more vplivati žena na javno življenje le posredno, to je «potem svojega zakonskega moža», če ga ima; neposrednega vidnega vpliva pa nanj nima.

Naša vlada naj bi bila demokracija. Kot taka bo prej ali slej morala upoštevati tudi žensko polovico državljanov in ji dati iste pravice, kot jih dovoljuje svojim moškim državljanom.

Zanimivo je, da se pri nas no-

bena izmed političnih strank, ki vse težijo za povečanjem števila svojih privrženecv, ne zavzema za rešitev tega vprašanja. Razumljivo je to z njihovega stališča, ki je: čemu naj organiziramo politično brezpravne žene, ki bodo stranki in organizaciji le v breme in v nobeno korist. Pri volitvah nam k zmagi ne pripomorejo, saj so brez glasu in s tem brez odločanja pri podeljevanju moči.

To je vse res. Toda: muslimanke že odlagajo svoje feredže, študirajo v mestih, patrijarhalni običaji, ki oklepajo ženo na jugu, se rahlija — prej ali slej bo hotela jugoslovanska žena to, kar žene drugod že imajo: zahtevala bo tudi zase politične pravice.

In prav bi bilo, da bi te žene stopile v politično areno že politično vzgojene, ne pa kot novinci. Kakšne prednosti bi takrat imela ona stranka, ki bi že danes skrbela za politično vzgojo žena in bi s pridobitvijo ženske volilne pravice avtomatično pridobila število politično discipliniranih in izobraženih pripadnic, je jasno. Vendar ni pri nas za to še prav nobenega razumevanja.

Način, pridobiti si svoje politične pravice s pomočjo stranke, sicer ni idealen, kajti s tem, da se naše žensktvo že vnaprej organizira v stranke, se mora navezati tudi na njihov več ali manj togi sistem, ki vlada končno v vsaki izmed njih. Toda ta način je stvaren in najlažje uresničljiv, ker pri nas žal nimamo tako močne ženske organizacije, ki bi mogla sama doseči volilno pravico za ženo. Direktno zaenkrat ne bomo dosegli ničesar, ker nimamo s čim. Oprijeti bi se bilo zato pač tega načina. Šele preko političnih strank in dela v njih bomo mogoče nekoč dosegli to, kar napredne države imajo: politične pravice tudi za ženo, pravico do odločanja v vprašanjih, ki se tičejo tudi nas, in s tem svojo resnično samostojnost.

POLITIČNI
TEDEN

Živahno politično vrvenje in značilni dogodki zadnjih dni predvsem s strani zagrebskega in beograjskega dela Združene opozicije so ustvarili v našem notranjem političnem življenju povsem novo, mnogo znosnejše in jasnejše ozračje. Zlasti zgovorni in vidno navdušeni so postali voditelji zagrebske Seljačko-demokratske koalicije, ki toplo pozdravljajo stremjenja in trud strank beograjske Združene opozicije za pripravo podlage in načina, kako naj že končno pridemo do sporazuma in splošno ustreznih rešitev hrvaškega vprašanja.

Zagrebski krogi SDK povdarjajo med drugim, da je postal, po znani resoluciji glavnega odbora bivše Demokratske stranke in po zemljoradniškem predlogu glede procedure za rešitev hrvaškega vprašanja, na tem terenu položaj mnogo ugodnejši in lažji. Beograjskemu delu Združene opozicije danes ni mogoče več očitati, da ne ve, kaj hoče in za čim stremi. Tudi ta skupina bo mogla sedaj brez strahu stopiti pred svoje volilce in pred vso jugoslovansko demokratično javnost z realnimi izgleidi na uspeh.

S strani vodstva bivše Radikalne stranke sicer še ni bila izrečena zadnja in odločilna beseda, vendar je že toliko jasno, da o kakem prelomu med strankami, ki sestavljajo beograjski del Združene opozicije, ne more biti niti govora. Pri tem pa tudi ni potrebno, da bi se kdorkoli, ki misli resno in stvarno, kakorkoli prenačil, temveč je treba premišljeno in trezno premotriti celotni položaj in ga izrabiiti v obče dobro tako, kakor zahtevajo interesi naroda in države ter njune bodočnosti.

Zelo razveseljivo je pri vsem tem tudi dejstvo, da so bile s strani najmerodajnejših politikov iz opozicijskih vrst naglo in docela razglašene ter odločno zavrnjene vse mnogoštevilne zahrbtnje intrige, ki so jih raztrosili v zavesti svoje trenutne moči nasprotniki iz tabora režimske JRZ, češ, da vlada med skupinami Združene opozicije in SKD vsevprek nepomirljivo nasprotje in da so se v Združeni opoziciji odcepile močne struje, ki pristajajo na sodelovanje z vladno JRZ pri sedanjem vodstvu države.

no blatačo.

Iz jasnih izjav raznih voditeljev vseh strank, ki sodelujejo v OU in SDK, veje glede sporazuma in rešitve hrvaškega vprašanja navdušen optimizem. Ti voditelji zatrjujejo, da ne gre več le za običajne razgovore, temveč že za obvezna, konkretna pogajanja, katerih pozitivni rezultat je že viden in očitljiv. Sporazumu med Srbi in Hrvatimi je bil te dni postavljen soliden, nezrušljiv temelj. Splošno prepričanje je, da ni več daleč čas, ko bo hrvaško vprašanje v vsestransko zadovoljstvo definitivno odstranjeno z dnevnega reda našega političnega življenja. S tem sporazumom ne bodo prav nič prizadeti in oškodovani interesi niti države niti državne celote, ker bo ustvarjena ona prava demokracija, ki bo vsestransko spoštovala in branila vse ono, kar je najsvetejše Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki se bodo svoje Jugoslavije oklenili res z vsem ognjem in ljubeznijo.

Prejeli ste položnice,
zato nakažite naročnino!

Kakor že rečeno, se španski in z njim tudi evropski gordijski vozeli rešuje prav te dni v glavnih evropskih prestolicah; kakšen bo izid tega reševanja, se doslej še nočejo pokazati nobeni konkretnější obrisi v tej ali oni smeri.

DOMA IN NA TUJEM

Slovenski fantje

so začeli nastopati v zadnjem času v «novih» krogih. Ogledali smo si te «slovenske» fante in ugotovili, da so njihovi kroji verna kopija avstrijskih Heimvehrovecov. Pa ne, da so tudi v idejni zvezi med seboj?

Knez-namestnik Pavle s knez-injo Olgo je prispel na Bled, kjer si je ogledal novo igrišče za golf, ki naj bi ga 10. t. m. svečano otvoril bivši angleški kralj vojvoda Windsorski. Otvoritev igrišča je odgodena do konca avgusta.

Nadškof dr. Anton B. Jeglič umrl. V stiškem samostanu na Dolenjskem je v petek 2. t. m. zjutraj nenadoma umrl v 88. letu starosti bivši ljubljanski škof dr. Anton Bonaventura Jeglič, ki je bil že pred nekaj leti upokojen in ga je zamenjal novi škof dr. Rožman. Pokopali so ga na svečan način v Ljubljani. Narod ga bo nedvomno ohranil še dolgo v spominu.

Patrijarh pravoslavne cerkve Varnava je že nekaj časa zelo nevarno bolan in ne more prejemati skoro nobene hrane. Zdravi ga 7 najodličnejših zdravnikov, med njimi Slovenec, brigadni sanitetni general dr. Rudolf Kobal.

Spomenik bratoma Antonu in Štefanu Radiću bo odkrit na najsvetanejši način 25. t. m. v Trebarjevem pri Sisku, kjer sta bila rojena.

Letalski promet preko Ljubljane je obogatel 2. t. m. za novo potniško progo Celovec—Ljubljana—Sušak in obratno. Nova turistična zračna proga omogoča zelo ugodno zvezo Ljubljane s Celovcem in s Sušakom. V vsako smer traja udobna vožnja komaj po petih 25 minut. Pričakovati je, da se bodo te zračne proge posluževali naši izletniki v čim večji meri. S tem je dobila Ljubljana obenem tudi svojo drugo zračno zvezo s Sušakom.

Socijalno-ekonomski institut je bil ustanovljen v Ljubljani z nalogo, da bi služil proučevanju slovenskih gospodarskih in socialnih razmer ter da bi se na podlagi rezultatov teh proučevanj mogla dajati potrebna navodila za državno gospodarsko in socialno politiko.

Zaradi previsokih avtorskih taks, ki jih predpisuje pooblaščenca «Avtorska centrala» v vseh večjih jugoslovanskih mestih lastnikom zabavnih lokalov, so lastniki teh podjetij s 15. t. m. odpovedali službo vsem orkestrom. S tem dnem bo torej utihnila godba po restavracijah in kavarnah skoro po vsej državi. Kdo bo pri tem najbolj oškodovan?

Kongres strojevodij se je vršil pred dnevi v Beogradu in je bilo na njem ugotovljeno, da se je promet napram preteklim letom krize pri nas podvojil, do čim je ostalo število strojevodij isto. Delaj za dva, jej pa za pol človeka...

Skupina članov sofijske opere pripravlja večjo turnejo po Jugoslaviji.

Vseh meščanskih šol v Jugoslaviji je 219, obiskuje jih pa 26.000 učencev in prav toliko učenk.

Za propagando združništva je bil pri Glavni združni zvezi v Beogradu ustanovljen poseben osrednji propagandni odbor, ki bo imel v svojem sestavu tudi krajevne pododbore v vseh večjih mestih države.

Drug za drugim... V narodni skupščini se je pojavil že četrti poslanec, ki je bil izvoljen na opozicijski listi dr. Mačka in mu ni mogel do konca ostati zvest. Je to bivši član Državnega sveta Živojin Arandjelović. Njegov mandat je skupščina že verificirala in mu bo skupščinska bla-

gajna izplačala tudi čedno vsoto 225.000 din za nazaj za vso dobo od petomajskih volitev do danes, čeprav ta čas sploh ni delal v narodnem predstavništvu...

Politična pogajanja za ustvaritev enotne nacionalne fronte v Jugoslaviji se vodijo že nekaj časa med JNS oziroma Jevtićem, dr. Baričevićem in Ljotićem. Voditelj «borbašev» (Jug. narodne stranke) Svetislav Hodžera je sodelovanje svoje stranke v gornji kombinaciji odločno odklonil.

V železniškem prometu bo znatno skrajšan vozni čas na progi med Zagrebom in Beogradom z uvedbo novih signalnih aparatov, ki so že naročene.

Trgovinska pogajanja med našo državo in Švico potekajo zelo ugodno in bodo zaključena koncem julija.

Doprni kip velikega državnika Nikole Pašića bo postavljen na podlagi sklepa narodne skupščine v veliki skupščinski dvorani pod galerijo nasproti predsedniške mize.

Letalo beogradskega lista «Vreme» se je razbilo blizu Trebinja v Hercegovini. Pilot se je rešil.

Veliko turistično cesto preko Velebita, dolgo 300 km, propagira Društvo za ceste v Zagrebu. Njenega uresničenja mi najbrže ne bomo doživeli...

Zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača, palača za palačo pa... Za zgradbo monumentalne palače prosvetnega ministrstva v Beogradu je odobreno pri Državni hipotekarni banki posojilo 20 milijonov dinarjev...

Stavka se zelo širi v Zagrebu, kjer stavkajo trenutno nameščenci elektromonterskih, steklarskih, soboslikarskih in ličarskih podjetij, v nekaj dneh pa se jim bodo pridružili še brivski pomočniki in osebje zagrebskega tramvaja.

Žetev pšenice v Banatu je v glavnem končana in je rezultat pokazal napram lanskemu letu nazadovanje pridelka za 30%. Kruh in moka se bosta torej neizbežno precej podražila. Letošnji ječmen v kakovosti zaostaja za lanskim. Tudi oljna semena so razočarala, ker jih je bilo pridelanih le 800 vagonov napram 2000 lani. Res lepe izgleda imajo zaenkrat še koruza, oves in solnčnice.

Dobra kupčija. Privilegirano lesno - industrijsko velepodjetje «Šipad» je pred dnevi kupilo na javni dražbi vse gozdove, posestva, žage in ostale objekte propadle «Krivaje», ki je bila svoj čas največje lesno-industrijsko podjetje v vsej Evropi, in sicer za skromen znesek 8 in pol milijona dinarjev. Cena je baje zato tako nizka, ker so potrebne za nadaljnje obratovanje propadlega podjetja velike investicije.

Sami zametujemo dober kruh. Od 22. do 30. junija sta se mudili v Kosovski Mitrovici poljska in francoska delegacija, ki sta kupovali in prevzemali naš tobak. Poljska delegacija ga je odkupila 100.000 kg, toda le slabše vrste, francoska pa le 18.000 kg, čeprav jih je hotela 200.000 kg, to pa zaradi tega, ker je tobak za transport preslabo in neustrežno pripravljen...

Nujno potrebo po reorganizaciji svojih krajevnih postojank je naenkrat začutila vladna JRZ v posameznih okrajih Srema in Vojvodine. S to reorganizacijo, ki se je delno že pričela izvajati, si pa JRZ, sodeč po zanesljivih vesteh iz omenjenih krajev, ne bo preveč pomagala na noge. Ljudje si pač ničesar več ne dajo vsiljevati, zlasti ne od krčgov, ki mnogo obljubljajo, še več jemljejo, dajejo pa le malo ali celo nič...

Cene v restavracijah in hotelih na Jadranu so bile za čas glavne sezone s strani oblastev maksimirane z ozirom na dejstvo, da je Italija letos občutno znižala cene v svojih kopališčih, kar pomenja za nas močno konkurenco.

Veliko pomanjkanje tovornih vagonov se čuti zlasti na ozkotirnih bosenskih progah. Pristanišči v Zeleniki in Dubrovniku sta prenatrpani z izvoznim blagom in sta postali za tak naval očitno premajhni.

O priliki glasovanja glede širokih finančnih pooblastil novi francoski vladi je prišlo v francoskem parlamentu in senatu do zelo burnih in bučnih scen, pa tudi do fizičnega obračunavanja med predstavniki skrajne desnice in leve. Baje se je skoro istočasno odigrala točna kopija teh vzpodbudnih in veličastnih prizorov tudi v nekem drugem evropskem parlamentu...

Zanimiva odklonitev. Finančni odbor francoskega senata je te dni odklonil predlog glede zvišanja dnevnic poslancem francoske zbornice. Pri nas se kaj takega ne bi moglo nikoli zgoditi.

Krakovski nadškof knez Sapieha baje leži na smrtni postelji in ni izgledov na ozdravljenje. Z njegovo smrtjo bi bil nedvomno likvidiran spor, ki ga je knez Sapieha izzval z vlado in vsem poljskim narodom o priliki samolastne odstranitve trupla maršala Pilsudskega iz grobnice poljskih kraljev v Wawelu.

Tudi Poljska zahteva kolonije. To zahtevo je javno izrekel poljski trgovinski minister Roman, češ da so kolonije za nadaljnji razvoj Poljske neobhodno potrebne.

Na Dunaju so zaprli 9 ljudskih šol, ki so postale nepotrebne zaradi naglega padanja rojstev v avstrijski prestolici. Pri nas rojstva stalno rastejo, pa si vendar tu in tam dovoljujemo ukinjanje učnih zavodov. Zgovoren vzgled nam nudi ljubljanska mestna ženska gimnazija...

Duhovniki vseh veroizpovedi v Nemčiji bodo nemudoma odpušteni iz službe, če ne bodo podali in podpisali naslednje prisege: «Prisegam, da bom zvest in pokoren voditelju nemškega Reicha in naroda Adolfu Hitlerju in da bom svoje dolžnosti izpolnjeval vestno in nesebično».

V izvozu goveje živine v Italijo stoje Madžari mnogo pred nami, kar je razumljivo z ozirom na znano iskreno prijateljstvo med Madžarsko in Italijo, ki ga ni skoro nič omajala sklenitev prijateljskega pakta med nami in Italijo. Te dni je Italija zopet kupila na Madžarskem pošiljko 55.000 glav goveje živine z zelo kromovim dobavnim rokom.

Vsak izkroz volje iz Rumunije je prepovedan, ker pravi vlada, da je ima premalo še za lastne vojaške potrebe.

Važni vojaški razgovori se vrše te dni v Bukarešti, kamor so prispeli vsi vodilni činitelji poljskega generalnega štaba.

Šefi generalnih štabov vseh balkanskih držav bodo prisostvovali velikim manevrom turške vojske, ki bodo v letošnjem avgustu v Mali Aziji.

Pri Društvu narodov se bo baje ustanovila stalna komisija za narodne manjšine.

Zunanji minister valencijske vlade je izjavil, da je njegova vlada sklenila na vsem svojem ozemlju vstopiti v svobodo vseh veroizpovedi. Francoski navdušeni zaveznik in podpornik Hitler izdaja in s trdo roko uveljavlja v svoji državi ravno nasprotno ukrepe, ki pa «vernega» generala Franca prav nič ne motijo.

Po skromnih cenitvah je zahtevala španska bratomorna državljanska vojna doslej že nad pol milijona človeških življenj...

Reklama po radiu je na željo radio-narodnikov oblastveno prepovedana na vseh italijanskih ra-

dio-postajah. Pri nas bomo pa kmalu poslušali le še gramofonske plošče in reklamne sporede in gniljive prireditve edino zvečjavne JRZ...

Švedska javnost se silno razburja nad tem, da v zadnjem času neka neznana letala preletavajo švedska obrambna in trdnjavna področja. Zdi se, da gre za nemška letala...

V tretji petletki v Sovjetski Rusiji je predvidena popolna ukinitve cerkev, ki bodo porušene ali pa prezidane v društvene prostore, plesne dvorane in skladišča.

Potniške tarife na francoskih železnicah so bile s 1. julijem zvišane za 20%.

Francova vojska pripravlja dve veliki ofenzivi, ki naj bi pri nesli skorajšnji poraz vladne republikanske armade. Ti uporniški izgledi pa niso preveč sijajni, ker se je republikanska vojska temeljito pripravila na odpor. Franco namerava prodreti in poraziti vladno vojsko pri Madridu in v Pirenejih, kjer bi rad odrezal valencijsko vlado od Francije. V Rimu in Berlinu prosi Franco novo pomoč v denarju, vojnem materijalu in vojaštvu, ker mora ali takoj zmagati ali pa propasti, če bi se naj državljanska vojna vlekla še v letošnjo zimo. Za osvojitve samega Bilbaoa je moral žrtvovati po lastnem zatrjevanju nad 20.000 vojakov.

Očitki o uporabljanju strupenih plinov so pričeli deževati iz italijanskih listov proti nesrečnim Baskom, ki jih z ognjem in mečem uničuje uporniški general Franco z italijansko in nemško pomočjo. Italijani pravijo, da so granate s strupenimi plini angleškega izvora. O plinskih bombah, ki so jih že pred mnogimi meseci metala na republikanska mesta Francova letala in ki so bile nemškega ter italijanskega izvora, takrat italijanski listi niso hoteli niti slišati...

Poljski tisk zelo ostro protestira proti nemški revizionistični propagandi, ki naglašja, da je Poznanj obenem z Gornjo Šlezijo in s Pomorjanskim izrazito in docela le nemško ozemlje. Stari apetit v novi Nemčiji se zopet prebuja...

Trupla žrtve koncentracijskih taborišč v Nemčiji, ki jih oblasti izroče svojcem, se morajo pokopati v trdno zaprtih krstah, katerih ne sme nihče domačih odpreti. Za to skrbje člani napadalnih oddelkov, pod katerih najstrožjim nadzorstvom se vsak tak pogreb izvrši.

Berchtesgaden — druga prestolnica Nemčije. Znano je, da si je izbral Hitler kot najljubše svoje prebivališče za uživanje miru, za odpočitek, zabavo ali pa za najnapornejše duševno delo — svojo vilo v Berchtesgaden. Sedaj so oblasti tamkaj pokupile okrog Hitlerjeve vile prav vsa zemljišča, poslopja in posestva daleč na okoli in pričela vse stojiče objekte tudi že podirati, čeprav so bili morda zgrajeni šele pred kratkim. Kdor svoje posesti ni hotel prostovoljno prodati, so mu jo ekspropriirali. S pospešnim tempom grade sedaj okrog Hitlerjeve vile palačo za predsedstvo nemške državne vlade, velike vojašnice z ogromnimi podzemskimi prostori, stanovanjske palače za uradništvo itd. Tako bo postal Berchtesgaden druga prestolnica Tretjega rajha.

Mednarodni geološki kongres se bo pričel letos 21. t. m. v Moskvi. Poleg 600 sovjetskih znanstvenikov se bo tega sedemnajstega mednarodnega kongresa udeležilo tudi nad 400 učenjakov iz vsega ostalega sveta. V zvezi s kongresom bodo učenjaki napravili večje število znanstvenih ekskurzij po vsej Sovjetski Rusiji. Najzanimivejše bodo ekskurzije na Ural, v Sibirijo in na Kavkaz.

Samouprava

Vprašanja in odgovori

Vprašanje: Za plačilo v banovinski pokojninski sklad za občinske uslužbenke smo postavili v proračun — za našega delovodjo — znesek Din 800.—. Delovodja pa še ni preveden in nam torej ni treba še plačevati pokojninskih prispevkov. Delovodja pa bo kmalu preveden in postane stalen; takrat prične obvezno plačevanje prispevkov Pokojninskemu zavodu za nameščence. Ker nam ni jasno, koliko bo treba občini plačevati in koliko bo treba staviti občini vsako leto v občinski proračun v ta namen, ter ali bo občina prispevek plačala enkrat za vselej ali pa bo morala letno prispevati — prosimo za pojasnilo. Naš delovodja ima mesečno Din 650.—.

Odgovor: Če Vas prav razumemo, želite pojasnila v dveh ozirih: a) o plačevanju v banovinski pokojninski sklad za občinske uslužbenke in b) v pokojninski sklad za nameščence.

a) V banovinski pokojninski sklad za občinske uslužbenke prispeva občina enkrat za vselej znesek, ki odgovarja polovici letne plače vsakega pragmatičnega uslužbenca, za katerega je mesto ustanovljeno v statutu za občinske uslužbenke, ne glede na to, ali je to mesto zasedeno ali ne. Bari more dovoliti, da plača občina ta enkratni znesek v petih letnih obrokih. To dovoljenje je ban izdal. Če ste imeli v proračunu v ta namen kredit Din 800.— in je kraljevska banska uprava občinski proračun s tem zneskom tudi odobrila, je znak, da je ta znesek kot ena petina na račun enkratnega prispevka v banovinski pokojninski sklad za občinske uslužbenke pravilen. Enak znesek postavite tudi v proračun za naslednje proračunsko leto. Te prispevke v banovinski pokojninski sklad za občinske uslužbenke nakažete, ko Vas uprava pokojninskega sklada pozove. Obveznost delovodje prispevati v banovinski pokojninski sklad pa nastane šele takrat, ko bo delovodja preveden na pragmatično, v občinskem statutu zanj določeno mesto, to je, ko postane stalen. Prej v ta sklad ne plačujete.

b) Pri pokojninskem zavodu za nameščence v Ljubljani pa mora biti Vaš delovodja prijavljen in zavarovan prvi dan, ko nastopi občinsko službo, ne glede na to, ali je preveden, stalen ali začasen. Ker ima Vaš delovodja Din 650.— mesečne plače, znaša prispevek zanj pri pokojninskem zavodu mesečno Din 72.—, kar znaša letno Din 864.—. Ti prispevki gredo v tem primeru vsi v breme občine. Zaradi tega mora občina priskrbeti pod tem naslovom v svojem proračunu kredit najmanj 864.—. Občina bo morala te prispevke plačevati Pokojninskemu zavodu, dokler ne bo delovodja preveden na pragmatično, stalno mesto, ustanovljeno v statutu za občinske uslužbenke.

Angleški letalski minister je najstrožje prepovedal vsako fotografiranje angleškega ozemlja iz zraka.

Sarskega področja izvaja nemška vlada že kakih 14 dni deportacijo 3000 sarskih rudarjev, ki so obtoženi, da so o priliki sarskega plebiscita glasovali proti združitvi Posarja z Nemčijo. Rudarji, ki so se deportaciji uprli, so bili zaprti in še niso izpuščeni. Vsi ostali so bili deportirani v glavni waldenburški revir na Sakske.

Prebivalstvo Berlina je v verskem pogledu razdeljeno takole: 3 milijone je evangeličanov, 500.000 rimokatolikov, 150.000 židov in nad 600.000 brezvercev. Verjetno je, da je število zadnjih še mnogo višje, kakor pa je to uradno izkazano.

Slavna bitka pri Zborovu

V preteklih dneh od 28. junija do 5. julija je vsa Češkoslovaška na najimpozantnejši način slavila dvajsetletnico velike zgodovinske bitke pri Zborovu v vzhodni Galiciji, kjer je češkoslovaška brigada, obstoječa iz 3500 samih dobrovoljcev-legionarjev, dne 2. julija leta 1917. zmagoslavno porazila štirikrat močnejše avstro-ogrske in nemške čete ter ob tej priliki ujela 62 častnikov in 4150 vojakov, zaplenila pa 20 topov različnega kalibra, večje število strojnih pušk ter ogromno množino drugega vojnega materiala. Del topov in strojnih pušk so zmagovalci takoj obrnili in uporabili v nadaljnjih borbah proti sovražniku, v čigar vrstah so sami morali z doma na bojišče.

Glede na važnost te bitke je vsekakor umestno, da bitko in priprave za njo našim čitateljem nekoliko opišemo. Zborov je manjše podeželsko mesto, ki leži v sedanji Poljski in je oddaljeno kakih 100 km od Lvova proti vzhodu, od Tarnopola pa kakih 30 km na zapad. Mesto samo je siromašno in povsem brezpomembno, pač pa je v zgodovini češkoslovaškega naroda zapisano z zlatimi črkami. V noči med 21. in 22. junijem 1917 je pri Zborovu zasedla ruske strelske jarko prva češkoslovaška dobrovoljska brigada in tako izmenjala ruske polke, katerih udarnost in disciplina sta že povsem popustili. Ruski vojaki so se zadnje dni le še bratili z nasprotniki v avstrijsko-nemških jarkih in, ko so odhajali, kljub dogovoru in odredbi niso hoteli prepustiti Čehoslovakom svojih strojnih in drugega bojnega materiala. Njihovi jarki so bili skrajno zanemarjeni in so jih spravili s silnim trudom in mnogimi človeškimi žrtvami v potreben red šele češkoslovaški legionarji.

Nasprotno so pa bile avstrijsko-nemške čete, ki so štele okrog 12.000 mož in ki so imele orožja

ter municije odveč, varno skrite v 3 m globokih jarkih v štirih zaporednih vrstah, pred to pravcato trdnjavo pa je bila razpeta široka in okoro nepremagljiva mreža žičnih ovir.

Po dogovoru je v petek 29. junija, na praznik sv. Petra in Pavla, ruska artilerija pričela z neprestanim ognjem iz svojih topov pripravljati veliko ofenzivo na tej fronti. Žal, da so ruski topovi puščali s svoje strani skoro nedotaknjen baš oni odsek avstrijsko-nemške fronte, ki naj bi ga napadla češkoslovaška dobrovoljska brigada. Silovit topniški ogenj je trajal polne tri dni nepretrgoma, vendar pa ruski polki levo in desno od Čehoslovakov kljub poraznemu učinku svojega topništva niso dosegli nobenih uspehov, izvzemši primer, ko so pri vasi Konjuh prodrli kake 3 km v nasprotnikove vrste.

Ko pa se je zasukalo vroče jutro 2. julija, so planili češkoslovaški legionarji kakor levi na nasprotnikove, le malenkostno poškodovane utrdbe in jih po vročem, junaškem boju zavzeli obenem z zgoraj naštetim plenom. Takega junaštva takratna galicijska fronta skoro še ni videla.

Zborovska borba češkoslovaške brigade kot samostojne bojne enice je obrnila na sebe pozornost ne le vseh zavezniških vojaških krogov, temveč tudi vse širše javnosti. Ta zmaga je znatno okrepila položaj voditeljev češkoslovaškega pokreta za osvobodjenje v tujini in je odigrala pomembno vlogo v nadaljnjem razvoju češkoslovaške armade. Reči smemo, da je predvsem ona položila temelje vojni tradiciji mlade češkoslovaške vojske. Po bitki pri Zborovu se je naglo okrepil priliv dobrovoljcev v češkoslovaško brigado v Rusiji, tako da je bila kmalu povečana v divizijo in ne dolgo nato tudi v armado.

Napredek tujskega prometa

V vseh evropskih državah, zlasti pa v onih, katerih bogastvo na prirodnih lepotah uživa obično sloves, se opaža letos izredno živahna tujskoprometna sezona, kakršne še ne pomnijo v vsej dobi po letu 1931. pa do danes. Potovanje češkoslovaških turistov v tujino je naraslo samo nasproti lanskemu letu za 35 odstotkov, kar je vsekakor dokaz boljših časov in lažjega življenja, zlasti še, če upoštevamo prislovično varčnost češkoslovaškega življa, ki mu je posamezniki štejejo v zlo, ostali pa v odliko in za vzgled pametnega narodnega gospodarstva. Te dni so imele vse češkoslovaške tujskoprometne pisarne toliko napornega dela, da ga skoro niso mogle zmagovati. Že v sama češkoslovaška kopališča, zdravišča in letovišča so morale odpremiti nad 100.000 oseb, več tisoč pa tudi v tujino. Samo iz Prage je odšlo na Jadran pet posebnih letoviščarskih vlakov s 3000 letoviščarji, priglasi pa je letošnja sezona na Jadranu in po vsej ostali Jugoslaviji več deset tisoč češkoslovaških gostov.

Jugoslavija je letos glavni cilj češkoslovaških turistov. Precej visok je letos tudi odstotek Čehoslovakov, ki potujejo na oddih v Italijo in Francijo, zlasti na svetovno razstavo v Pariz. Za Italijo ne zaostaja preveč Bolgarija, kjer bo letošnje poletje prevladovala blagoljubna češčina predvsem v Varni ob Črnem morju, katere privlačnost gledajo Čehi v prvi vrsti zaradi izredno cenene življenja in pa zaradi romantičnega potovanja po Donavi, ki je dejansko izreden užitek že samo na sebi.

V oddelžitev za domačine, ki jih izgubi čez poletje, pa si je znala tudi Praga sama poiskati nadomestila v desetisočih tujcih, ki jih privabljajo v letošnjih poletnih mesecih v zlato Prago razne velike svečanosti, ki jih prireja obče znana češka podjet-

nost, Praški hoteli, restavracije in zabavišča stoje danes v znamenju najslabše konjunkturo. Letos je že doslej obiskalo Prago najmanj 20 odstotkov tujcev več, kakor lani vse leto. Kakor v drugih državah, zlasti pa v bratski Češkoslovaški, tako se bo tudi pri nas to razveseljivo oživljenje tujskega prometa nedvomno prav ugodno in občutno poznalo tudi v bilanci splošnega narodnega gospodarstva.

Za grudo in dom

Uporabljenost kisa.

Skoro vsaki gospodinjji je znano, da se da kis v gospodinjstvu uporabljati v marsikaterem primeru z odličnim uspehom in da se ga poslužujemo večkrat tudi v raznih bolezenskih primerih na podlagi starih, zadovoljivih preizkušenj naših prednikov.

Marsikatera gospodinja pa vendarle ne ve, da se da trd beljakov sneg doseči kaj naglo na ta način, da dodamo beljakom najprej nekaj kapljic dobrega kisa. Natrta jajca moremo skuhati trdo ali mehko, če jih zavijemo v svilen papir in jih nato kuhamo v vodi, ki smo ji dodali nekaj kapljic kisa. Meso domačih zajcev, ki stoji 1 do 2 dni v kisu, bo zanesljivo izgubilo svoj, marsikomu neprijeten mehko-sladkoben okus. Če nam prične v kozarcih gornja plast kompota plesniti, odstranimo plesnjava mesta, ostanek pa ponovno prekuhamo z manjšo množino kisa in takoj porabimo.

Če postane kis moten, ga očistimo, če dodamo na vsak liter kisa po dve kavni žlički svežega mleka, nato pa vse dobro pretresemo. Steklenico pustimo 24 ur stati pri miru, nakar očiščeni kis odlijemo z motne vsedline na dnu.

Tudi pri selitvi nam kis utegne pomagati. Če se selimo v stanovanje, o katerem sumimo, da je vlažno, se o tem kaj naglo prepričamo. S stenskega zidu si z no-

žem nastrgamo v skodelico nekaj apna oziroma ometa, ki ga nato polijemo s kisom; če je zid suh, mora kis slišno zašumeti.

Stenji petrolejske svetilke gori znatno svetleje, če ga pred uporabo, še novega, namakamo nekaj časa v močnem kisu in ga nato dobro posušimo.

Če peremo blago, sukno ali druge tkanine, ki so barvane z občutljivimi barvami, dodamo vodi, v kateri jih peremo, nekoliko kisa; isto storimo tudi z vodo, v kateri jih pozneje izpiramo. Le tako bomo ohranili blagu čistost in svetlost barv. Tega sredstva se poslužujemo predvsem pri ročnih delih in finejših oblekah iz pralnega blaga.

Anekdote

Hrabrost

Nekdaj slavna plesalka in sedaj nič manj slavna filmska igralka, ki uživa s svojimi komičnimi vlogami pri mednarodnem občinstvu izredno priljubljenost, Adela Sandrock, se je v svojih mladih letih nekoč vozila po železnici. V kupeju ji je sedel nasproti čeden mladenič, ki jo je skrivaj obmetaval s hrepenečimi pogledi. Sandrockova je to opazila in ni imela ničesar proti medsebojnemu spoznanju, toda mladenič je bil očitno zelo boječ in se je nikakor ni upal nagovoriti. Kadarkoli je to poskusil, mu je glas obtičal v grlu in iz ust mu je prihajalo zgolj brezizrazno in nerazumljivo jecljanje. Končno je Sandrockova prekinila to neprijetno situacijo s svojim globokim altom:

«Mladi gospod, opozarjam vas, da bom na prihodnji postaji izstopila!»

Maščevanje

Markiz de Seigné je ob neki priložnosti močno užalil Montesquieuja. Ta se mu je sklenil maščevati in je to svojo namero izpeljal na ta način, da je izdal knjigo z naslovom: «Misli in dela markiza de Seigné». Temu naslovu je sledilo dvesto popolnoma praznih strani.

Prvovrstni

Dobra domača kuhinja

Telefon 24-11

cviček, bizeljska, ljutomerska, dalmatinska vina in vedno sveže pivo toči

gostilna pri „JERICI“

Vljudno se priporoča za obisk

Jeločnik Viktor — Rožna dolina

Posvetovalnica

za naročnike „SLOVENSKE BESEDE“

Kdor je plačal naročnino za „Slovensko Besedo“, se lahko brezplačno posluži naše posvetovalnice, kjer dobi informacije:

- o vsakovrstnih vlogah na upravne oblasti, občino, srez, banovino in na ministrstvo;
- o prošnjah za vojaške oprostitve;
- o vlogah na davčne oblasti;
- o zakonitih socialnih dajatvah; skratka
- o vsem in vselej, kadar potrebujete nasvetov, da pridobite ali očuvate socialne ali gospodarske pravice.

Na posvetovalnico sporočite pismeno svoje želje, nakar dobite takoj tudi pismen odgovor. Za odgovor pošljite znamko za 2 Din

Dopise pošljite na naslov:
„SLOVENSKA BESEDA“
Ljubljana, Šelenburgova ulica 7/II.

Proti **debelosti** uporabljajte neškodljive

SLATINSKE TABLETE za hujšanje

sestavljene iz prirodnih mineralnih soli in rastlinskih ekstraktov

Proizvajalca: Apoteka

Mr. Bahovec Ljubljana

V vseh lekarnah 200 tabl. din 69.—, 100 tabl. din 39.—, 50 tabl. din 24.—

SLATINSKE TABLETE

Reg. br. 14.218/91

OPTIK

J. GOLDSTEIN

POD TRANČO 1

priporoča po nizkih cenah prvovrstna očala, daljnogleda, tlakomere, toplotmere, triedre i. t. d.

VELIKA IZBIARA najnovejših modelov dvokoles in otroških vozičkov na oljnatih ležiščih. Igračni vozički, motorji in šivalni stroji po najnižji ceni.

CENIKI FRANKO!

„TRIBUNA“, F. Batjel
LJUBLJANA, Karlovska cesta št. 4

Hotel „SOČA“ Ljubljana

Telefon 25-31

Moderno urejene tujske sobe, tekoča topla in mrzla voda

Sv. Petra cesta 5

Kopelj v hiši

Cene zmerne

Pariški sir ala Parmezan kg Din 40.—

ČERNE OSKAR, SV. PETRA CESTA ŠTEV. 35.

Priporoča se

SODARSTVO

IVAN MEDVED

TACEN 56 POD ŠMARNO GORO

Izvršuje:

vsa v to stroko spadajoča dela po zmernih cenah.

Postrežba točna in solidna.

Priporočamo to tvrdko vsem!

ZADRUGA PEKOV javlja vsem članom žalostno vest, da je umrl njen član

FRANC MOLE

bivši pekovski mojster in hišni posestnik

K večnemu počitku smo ga spremili dne 6. julija ob 5. popoldne iz mrtvaške veže splošne bolnice na pokopališče k Sv. Križu.

V LJUBLJANI, 7. julija 1937.

PRESEDSTVO